

TEMA: KRITIKKER AF UDDANNELSESINDUSTRIALISERING

Et kritisk analytisk blik på den videnskabelige pædagogiks opgave

Josephine Anna Billesø

I den uddannelsesfaglige debat fremføres der kritikker af 'markedsgørelse' af viden, industriel logik i uddannelsesverdenen og global konkurrence, og på trods af at linjerne ofte trækkes skarpt op, kan det være vanskeligt at få tilstrækkeligt klart overblik over, hvori konfliktlinjerne består. Hvad er kritikens egentlige grundlag, hvorfra rettes den og på hvilke måder legitimerer den sig? Denne artikel har til hensigt at vise, hvordan den franske sociolog Luc Boltanskis teori om retfærdiggørelsesregimer kan være relevant for en pædagogikfaglig sammenhæng, med særligt henblik på at analysere og nuancere en kritik af det, som oftest refereres til under betegnelsen markedsgørelse og industrialisering indenfor uddannelsestænkning. Artiklen analyserer udvalgte stemmer, der historisk og aktuelt har ytret sig om pædagogik som videnskabs berettigelse som kritisk instans i en bredere pædagogisk diskussion. Professor i pædagogik, Knud Grue-Sørensen, sociolog og professor emeritus i pædagogik, Staf Callewaert, og filosof og professor emeritus i pædagogisk filosofi, Peter Kemp, er interessante stemmer, idet de alle repræsenterer positioner i det pædagogikvidenskabelige landskab, der tager afstand fra en videnskabelig pædagogik som en teknisk anvendelsesform, og snarere betragter videnskabelig pædagogik som en kritisk refleksionsvidenskab. På hver deres måde forholder de sig således kritisk til en gængs og dominerende forståelse af, at pædagogik som videnskab primært har til opgave at skabe sikre og målbare resultater og producere viden, der virker og løser problemer; en forståelse som kendes under navnet evidensbaseret forskning.

Standardisering og meningsfuld uddannelsesdeltagelse

Peder Hjort-Madsen

De sidste to årtier har der været bred politisk konsensus om, at en større andel af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Op gennem 00'erne er den politiske enighed desuden blevet skærpet i forhold til, at det øgede uddannelsesniveau er helt afgørende for Danmarks konkurrenceevne. I den sammenhæng kan man fristes til at beskrive ungdomsuddannelserne som en 'bearbejdningsproces' alle unge skal igennem. Forståelsen er her, at ungdoms- og uddannelseslivet i stadig stigende omfang standardiseres gennem et velfærdsstatsligt uddannelsesimperativ. Denne artikel undersøger, hvad denne standardisering betyder for erhvervsskoleelevers oplevelse af henholdsvis meningsfuld/meningsløs uddannelsesdeltagelse? Der argumenteres for, at frustrationen over de institutionelle rammer på erhvervsuddannelserne og manglende kobling mellem de konkrete undervisningsaktiviteter og drømme om fremtidig beskæftigelse, kan få en negativ konsekvens for, om unge gennemfører den uddannelse de er begyndt på – stik imod

intentionen om at få flere til at gennemføre en ungdomsuddannelse og at 'producere flere nyttige samfundsborgere'.

Akademisk samlebåndsballede. Lidt om de organisatoriske effekter af uddannelsesstandardisering

Katja Brøgger

Artiklen undersøger de organisatoriske effekter af Bologna-processens uddannelsesstandardisering gennem et særligt fokus på to curriculumændringer; modulisering og orientering mod læringsudbytte. Artiklen tematiserer de pågående reformændringer af de videregående uddannelser som en form for industrialisering af uddannelserne. Industrialiseringen er karakteriseret ved en reproducerbarhed, der slår igennem i de nye standardiserede uddannelsesbekendtgørelser og curricula. Artiklen peger på, at reproducerbarheden kun er teknisk og således ikke omfatter uddannelsernes situerethed, dvs. deres historicitet og kontekstafhængighed. Det, de nye bekendtgørelser og curricula udgrænser, har stadig en konstituerende betydning for måden, man 'gør' uddannelse på og skaber dermed ballade ved det akademiske samlebånd. Noget tyder imidlertid på, at de 'oversættelser' af reformerne, som undervisere foretager, udspiller sig som en spørgelsesadfærd, fordi oversættelserne er hjemmøgt af fortiden, og fordi de foregår bag de officielle organiseringer og styredokumenter.

Entreprenørskab: uddannelsesindustrialisering i nye klæder?

Laura Louise Sarauw og Gritt B. Nielsen

I bestræbelserne på at gøre sig godt i en global vidensøkonomi har Danmark ligesom mange andre lande iværksat en række ændringer i universitetsuddannelsernes struktur, pædagogik og rationaler. Denne artikel fokuserer på to centrale tiltag blandt disse: kompetenceorientering og entreprenørskabsundervisning. Begge er introduceret som tidssvarende, studentcentrerede afløsere for tidligere tiders fagorienterede universitet. Entreprenørskabstænkningen rummer imidlertid også en eksplicit kritik af den igangværende kompetenceorientering som en mekanisk-instrumentel læring, der står i vejen for, at de studerende kan (gen)lære at være foretagsomme og iværksættende. Artiklen udfolder, hvordan de to tiltag på den ene side er fælles om at være noget andet end tidligere tiders faguniversitet, men på den anden side er forskellige ved at være indlejret i to forskellige produktionslogikker. Med fokus på de idéhistoriske forskydninger i universitetspædagogikken belyser artiklen, hvad disse logikker hver for sig implicerer. Det diskuteres i den forbindelse, hvordan entreprenørskabstænkningens ambition om at frisætte de studerende fra et påstået mekanisk-instrumentelt kompetenceregime kan ses som en intensiveret industrialisering.

Velfærdsprofessionernes vidensproduktion: praktiker-industri og praktiker-monopol

Jan Thorhauge Frederiksen

Denne artikel undersøger professionshøjskolernes forskellige forsknings- og vidensproduktions-afdelinger som et udtryk for hvilken vidensproduktion professionshøjskolerne håber at kunne etablere og afsætte. Gennem undersøgelser af ansatte i vidensproduktions-enhederne viser artiklen, at der bliver opbygget et adskilt vidensproduktionsapparat, der henter ansatte og forskningstemaer fra velfærdsprofessionerne, og stræber efter at etablere sig som monopol på vidensproduktion til velfærdsarbejdet. Vidensproduktionen industrialiseres og rettes mod praksis ud fra en implicit

forestilling om et marked hvorfra der efterspørges anvendelig viden, der svarer på ekspliciterede politiske dagsordener for velfærdsarbejdet.